

י"א בניסן תשפ"א. 24.3.2021

גיליון מס' 753

ערב חג הפסח תשפ"א

'הלל היה כורכן'

מאת הרב איתמר חייקין, ראש מכינת רוח השדה

לאחר שאכלנו מהמצה והמרור אנחנו נוהגים לעשות את ה'כורך':

"אמרו עליו על הלל שהיה כורכן בבת אחת ואוכלן שנאמר (במדבר ט, יא) על מצות ומרורים יאכלוהו" (פסחים קטו ע"א) מה עומד אחרי המנהג הזה של הלל (שהקדים את לורד סנדוויץ" בכמה שנים טובות)?

אני סבור שהלל רומז לנו במנהג הכורך על תפיסתו האמונית עליה ארחיב מעט.

נאמר בברייתא: "תניא, אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה אומר: זו לשבת. מצא אחרת נאה הימנה - מניח את השניה ואוכל את הראשונה. אבל הלל הזקן מדה אחרת הייתה לו, שכל מעשיו לשם שמים. שנאמר ברוך ה' יום יום".

תפישת הקדושה של שמאי הייתה קדושה נבדלת מחיי החולין ומעולם החומר. לכן מבחינתו המאמץ האנושי צריך להיות מכוון להתעלות ולפרוש מחיי העולם והחומריות. שבת היא היום הקדוש והנבדל מימי המעשה וכל השבוע הוא רק פרוזדור ליום השביעי - שבת לה'.

לעומתו להלל הייתה תפיסה אחרת - "ברוך ה' יום יום". הוא סבר שהקדושה מצויה גם בחיי היום יום. ה' יכול להתגלות לאדם מבעד עולם החולין והמעשה על המאמין ללמד עצמו להתבונן ולגלות את ברכת ה' שביום יום, על כל גווניו הרבים. דוגמה לכך מצויה במדרש הבא:

"גַּמְל נִפְשׁוּ אִישׁ חֶסֶד" (משלי יא, יז) - זֶה הַלֵּל הַזֶּקֶן, שֶׁבָּשְׂעָה שֶׁהָיָה נִפְטָר מִתְלַמְּדוֹ הָיָה מְהַלֵּךְ וְהוֹלֵךְ עִמָּם. אָמְרוּ לוֹ תְלַמְּדוּנוּ: רַבִּי, לְהִיכֵן אֶתְּהָ הוֹלֵךְ? אָמַר לָהֶם: לַעֲשׂוֹת מִצְוָה. אָמְרוּ לוֹ: וְכִי מָה מִצְוָה זוֹ? אָמַר לָהֶם: לְרַחֵץ בְּבֵית הַמְּרַחֵץ, אָמְרוּ לוֹ: וְכִי זוֹ מִצְוָה הִיא? מָה אִם אֵיִקוֹנִין שֶׁל מְלָכִים, שֶׁמְעַמְּדִין אוֹתָם בְּבֵתֵי תִיאָטְרִיּוֹת וּבְבֵתֵי קַרְקֶסָאוֹת, מִי שֶׁנִּתְמַנֶּה עֲלֵיהֶם הוּא מוֹרָקָם וְשׁוֹטְפָם וְהֵם מְעַלִּים לוֹ מְזוֹנוֹת, וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שֶׁהוּא מִתְגַּדֵּל עִם גְּדוּלֵי מְלָכוֹת, - אָנִי שֶׁנִּבְרָאתִי בְּצֶלֶם וְדְמוּת, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם" (בראשית ט, ו) - עַל אַחַת כְּמָה וְכִמָּה." (ויקרא רבה לד)

אף בשעה שהיה הלל הולך לבית המרחץ, הוא ראה את המעשה הגופני הזה, כמצווה. מבחינתו בראיה נכונה אין באמת ניתוק בין הלך לבין "איקונין של מלך", בין העולם האלוקי לעולם האנושי, ומתוך אותו מבט המחבר עליונים ותחתונים, ניתן גם להפוך את המעשה הגשמי ביותר למצווה.

גישתו זו של הלל היא העומדת בבסיס מנהגו במצוות כורך. יש להתעלות במהלך הסדר לראיית אותו שורש מאחד ממנו השתלשלו גם הפסח, גם המצה וגם המרור. הפסח מבטא את הגנת ה' על עמו, המצה – את המצווה והזריזות הנדרשת ביציאה מגלות לגאולה, אבל גם לשעבוד מצריים ישנו תפקיד בגאולת מצרים. גם לרע ולמר תפקיד בעולמו של ה', לצד הטוב, ומה שנדרש מאיתנו הוא חכמת ה"להבדיל" שבה נהגנו קודם לכן, כאשר בירכנו על כל מרכיב בנפרד.

תורת הסוד מלמדת "שרי בפירודא וסיים בחיבורא" כלומר – להתחיל בהפרדה ולסיים בחיבור. על כן הלל היה כורכן, ללמד אותנו את דרך ראיית השורש האחד. זו אינה דרך פשוטה כלל ועיקר. לפעמים הרבה יותר פשוט לתפוס צד אחד, או לבלול את הכל יחד. אבל בליל הסדר אנו מבקשים לגעת בסדר הגבוה של המציאות, ולכן "הלל היה כורכן".

דומני שהקיבוץ הדתי נולד ממש מאותו "כורך". כורך את התורה והחיים, הרוח וחיי המעשה, המר והמתוק...

מי ייתן שנזכה לבסס את הסדר הגבוה במציאות הנגלית.

חג חירות שמח!

הרב איתמר חייקין, בן קיבוץ שלוחות, ממקימי "תכנית השילוב" בישיבת הקבה"ד בעין צורים. כיהן כרב קיבוץ בארות יצחק, רב שליח בבריטניה, מנהל ברשת אמ"ת וכיום ראש מכינת "רוח השדה" בבארות יצחק.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il